

1978.a.

ped. Eugenio

S o n d a 8-kl.Kool

Kohtla-Järve rajoon

A I N E P Ä E V A D

S O N D A 8-KL. K O O L I S

Meinhard Laks,

Sonda 8-kl.Kooli direktor

Sonda 1978

1. SISSEJUHATUS

Seoses teadmiste^u arenguga suureneb pidevalt teadmiste hulk, ülepaisutatud õppeprogrammid teevad õpetajatele tõsist muret. Iga aine õpetaja oma aine patoloogina püüab õpilastele ikka enamat pakkuda. Tegelikult koolitöös oleme kogenud, et laekuvas informatsiooni hulgas on vaja teha oskuslik valik ja väljaalitud optimaalselt kasutada.

Laialdane on ka klassiväline tegevus, üritusi nõutakse mitmes liinis. Õpilase ja õpetaja võimed on sageli üle pingutatud.

On vaja, et teadmiste andmisel ja omandamisel rohkem seostataks üksikfakte ja eri dissipliine kindla teadmiste süsteemi loomiseks. Omandatud teadmisi on vaja mõtestada ja uues situatsioonis osata kasutada. Õppe- ja kasvatustöö kompleksus tähendab kõigi võimaluste ühendamist. Niisuguse kasvatava õpetamise eesmärgiks on kogu kooli kasvatustegevusega õpilaste arengus tervikuna esile kutsuda vajalikke muutusi.

Ka klassiväline töö peab olema tihedas seoses õppe- ja kasvatustööga. On vaja klassiväliste ürituste arvu vähendada. See on võimalik ürituste omavahelise tihedama seostatuse ja ühendamise arvel, nii et üksik ettevõtmine teeniks paljusid eesmäärke, koondaks mitmesugust tegevust ja avaldaks suuremat kasvatavat mõju nii üksikõpilasele kui ka koolikollektiivile tervikuna. Kooli klassiväline töö peab samaaegselt andma võimalusi nii tegevuseks kollektiivis kui ka õpilase individuaalsete võimete ja omaduste väljaarendamiseks.

Uute, ajakohaste töövormide otsimisel on klassivälise töö diferentseerimiseks mitmetes koolides korraldatud a i n e p ä e v i (temaatilisi päevi), kuid seda peamiselt suurtes keskkoolides, kus on võimalus valida ja rakendada rohkesti erialahuvilisi ning võimekaid õpetajaid ja õpilasi. Niisuguse ettevõtmisega toime tulla on väikesel kaheksa-klassilisel maakoolil aga märksa keerukam. Kuid ~~niisugused~~ ainepäevi korraldama tiivustab asjaolu, et tihtipeale asuvad väikesed maakoolid keskustest eemal, mille tõttu on

4

õpilastel raske (või võimatu) osa võtta spordi-, muusika- ja kunstikoolide, eriklasside ning pioneeride maja tööst, sageli kohtuda kultuuritegelaste või teadlastega, käia teatris. Kuid võimalusi enda arendamiseks on vaja maastelgi.

Neid võimalusi otsides ja mitmeidki katsetades jäi Sonda 8-kl. Koolis mõte peatuma oma kooli (umbes 140 õpilast) ainepäevadel, mis sebis kooli näega.

2. AINEPÄEVADE OSA KOOLI KASVATUSSÜSTEEMIS

2.1. Ettevalmistav töö

2.1.1. Taotlused ja planeerimine

Ainepäevad on üks klassivälise töö vorme koolis ning annavad võimaluse:

- aratada huvi teatud õppeaine vastu,
- anda teadmisi aine vallas, mis õppeprogrammis otseselt puudub,
- edasi arendada töös edukaid õpilasi ja kooli tugevamaid alasid,
- anda tugevat kooli nõrgema ala arendamiseks,
- arendada õpilaste iseseisvat tööd, organiseerimisoskust,
- seostada paljusid õppeaineid ja tegevusalasid,
- kujndada kooli kollektiivi, meele-ettevõtmise tunnetamist,
- teha efektiivselt kokkuvõtteid varasematest üritustest (ainekuudest, konkurssidest jne.) ja teha uusi plaane,
- avastada õpilaste seni märkamatuks jäänud võimeid ja rakendada neid.

Ainepäeva korraldamine kasvagu välja koolitöö vajadustest. Et selle organiseerimine on suur töö, on vaja soodsat pinnast kooli juhtkonna poolt, kogu kollektiivi häälestust ja kaasalöömist. Kui kollektiiv ei ole veel teadlik uue ettevõtmise vajalikkusest, võivad selle esialgu läbi viia ka 1 - 2 aktivisti. Õnnestunud ürituse uudsus, huvitavus ja tähtsus kasvatab kaastöötajaid, kutsub tulevikus kaasa lööma, avab silmad uute perspektiivide nägemiseks. Uute ideede ja tõhusa kaastöö eest tuleb tunnustust avaldada nii õpilastele kui ka täiskasvanuile. Võimalus oma mõtteid ellu viia virgutab ka edaspidi loovalt mõtlema, otsima. Tegutsemine oma au nimel jätab väejuhi varsti üksinda lahinguväljale.

On kasulik esialgsed ideed ja programmi lõplik variant, esile kerkinud probleemid ja nende lahendamise variandid, ülesannete kirjeldused ja ametite jaotus ning muud märkmed koondada selleks sisse seatud kiirkõitjasse, mis hiljagi alles hõda. Nii on kõik vajalik alati käepärast, mõni mõte järgmise⁹⁰ ainepäeva organiseerimiseks⁹¹ valmis mõeldud. Pärast üritust on vaja kõik veel kord läbi mõelda, analüüsida, kirjalik kokkuvõte teha ja säilitada koos muude materjalidega

(ettekanded, kavalehed, suveniirinäidised, fotod, kirjandid, joonistused, montaaži tekstid, filmi- ja magnetofonilindid, mõtteavaldused külalisteraamatus ja ajalehes).

2.1.2. Töö õpilaste, õpetajate ja üldsusega.

Ainepäeva ettevalmistamine nõuab suurt tööd, sellepärast peame taotlema ka maksimaalset kasu.

On vaja hoolikalt läbi mõelda eesmärgid, kasvatava õpetamise ja õpilaste rakendamise võimalused, ette näha ainetevahelised seosed, mis koonduvad antud planeeritavas ürituses, ja saadavate muljete ärakasutamine hilisemas töös.

Käsitlusele tulevas aine tugevamatele õpilastele saab anda raskemaid ülesandeid. Kuid ka nõrgemaid õpilasi saab võib rakendada lihtsamate ülesannete täitmisel, nii et nemadki tunnevad end võimelistena mingil moel antud ala edendamisel kaasa aitama ja häälestuvad positiivselt selle aine suhtes.

Uue ürituse teemat, organiseerimist ja esinevaid muresid tuleb arutada õpilastega. Ka pärast ainepäeva on kasulik õpilaste üldkogunemisel analüüsida toimunut, vahetada tegijatega ja kaasaelajatega muljeid. Koolielu sündmuste asjalik arutamine täiskasvanutega tõstab õpilase eneseväärikust ja aktiivsust.

Pean väga tähtsaks, kui ainepäevadest ja teistest kooli suurematest üritustest kutsutakse osa võtma ka lapsevanemad, ümbruskonna elanikud, õefid. Selle kaudu võib üldsus tundma õppida koolis pulbitsevat elu, näha õpilaste esinemist, õpetajate suurt tööd ja õilsaid taotlusi. Kujuneb objektiivne ja positiivne hinnang. Kodudes, asutustes ja ümbruskonnas valitsev suhtumine koolisse mõjustab omakorda õpilaste suhtumist koolitöösse.

Ainepäevadele kutsutakse kohalikke elanikke ka esinema ettekannetega, murdetekstidega, arutlustega, oma diaposiitive demonstreerima, õpilaste kodu-uurimuslike töid juhendama. Näitustel eksponeeritakse nende ^{le koolitöid} käsitöid, fotosid, joonistusi, topiseid, toalilli koos õpilaste ja õpetajate väljapanekutega. Koju minnes võtavad külalised kaasa hulga uusi muljeid, täiendavaid teadmisi kodukoha looduse, ajaloo või murde kohta, praktilisi näpunäiteid toalillide kasvatamiseks, käsitöö tegemiseks jne.

Kõik see loob kooli ümber soodsa atmosfääri, kooli üritustest osavõtjad häälestuvad kooli taotlustega samale lainele. Pealegi täidab külakooliõpetaja sellega oma põlist missiooni - olla rahvaalgustaja.

Ainepäevadele oleme ^{külla} kutsunud asjahuvilisi õpilasi ka rajooni teistest koolidest ja kaugemaltki, esinejaid ja külalisi vabariigi teadusasutustest. See kõik tõstab ettevõtmise tähtsust õpilase silmis, aitab luua võimalusi isiklike kontaktide tekkimiseks huvialade pinnal.

Ainepäeva korraldamise eesmärkidest ning tulemuste õppe-kasvatustööks ära kasutamise võimalustest peab teadlik olema kogu pedagoogiline kollektiiv.

2.2. L ä b i v i i d u d a i n e p ä e v a d

2.2.1. Kodukoha looduse päevad.

Koolil olid kujunenud tugevad looduskaitse ja looduse tundmaõppimise traditsioonid, "looduse nägu". Kool oli ka edukalt osa võtnud "Kaitseme loodust" konkursist ja otsis uusi töö- ja väljendusvorme. Oli valminud mitmeid õpilaste lühemaid või pikemaid uurimustöid, mida aga oma kooli õpilastele ei olnud esitatud. Tundus, et midagi uut oli hõpsenud ja ootas teostumist. Nii tuligi idee korraldada kodukoha looduse päev 20. märtsil 1973. a. keske teemaga kooli ~~ka~~ ja kodu lähem ümbrus. Eesmärgiks oli koduümbruse süvendatud tundmise kaudu kasvatada ka koduarmastust ja ta looduse hoidmist.

Esinesid vanemad õpilased vaheldumisi päris noorukitega ja täiskasvanutega. Referaatide vahel pöimusi diapositiivid, deklamatsioonid, mõistatused, laulud. Kava pidi ju olema eakohane ja huvitav.

Kuigi materjali oli valitud palju ja saal oli õpilastest ning külalistest tulvil, jälgiti huviga kahe ja poole tunni pikkust pidevat kava. Kuulati suusõnalisi ja kirjalikke tervitussõnu koduküla, haridusosakonna, ~~ja~~ Tallinna looduse-sõprade keskmaja ~~esindajailt~~ ja "Südeme" esindajailt. Jagati kingitusi ja lilli. Kõik see tõstis omakorda meeleolu.

Õpilased said ~~asinemist~~ hea esinemiskogemuse, tekkis huvi uurimistegevuse vastu. Elamus oli nii korraldajail kui ka osavõtjail. Kohe asuti uue loodusepäeva organiseerimisele, mis teoks sai kahe kuu pärast.

Kõikidel järgnevatel kodukoha looduse päevadel on esinenud järgmised ühised omadused:

- kindlalt piiritletud keskne teema,
- konverents ainepäeva keskse osana,
- õpilaste uurimustööde kasutamine,
- külalisesineja-spetsialistirakendamine.

Igal loodusepäeval ^{korraldamises} on esinenud ka midagi uut.

Teise kodukoha loodusepäeva varahommikul toimus linnuleulu kuulamise ja lindude määramise praktikum. Tehtud tähelepanekuid kasutati koos varem looduskaitsealagritest kogutud andmetega juba samal päeval toimuval konverentsil, kus peateemaks oligi kodukoha linnustik. Samas esitasid Matsalu Riiklikul Looduskaitsealal õppekomandeeringul käinud õpilased oma ~~vaatluste~~ ja tööde aruande linnuvaatluste ja välitööde aruande.

Kolmanda kodukoha looduse päeva peateema oli k looduskaitse all olev Uljaste vallaseljak koos järvega, mille tähtsust referaatidega tutvustati. Amatöör-kinofilmil abil tutvustati õpilaste tegevust kodukoha looduse kaitsel.

Enne kodukoha looduse päeva oli korraldatud laialdane ankeetküsitlus Uljaste kohta. Tulemused teatati konverentsil, paremaid vastajaid premeeriti, põhjalikumad vastused loeti ette. Kolmsada pealtkuulajat saalis jälgis tähelepanelikult ja võttis huviga vastu vajaliku informatsiooni, mille pakumine loengu vormis olnuks kahtlemata märksa igavam.

Selle loodusepäevaga sai alguse rajooni koolide ühiste bioloogiapäevade traditsioon.

Neljandal kodukoha looduse päeval oli juttu koduümbruse ravim- ja looduskaitse all olevatest taimedest, tehti kokkuvõtte droogide kogumisest koolis. Eeskava koostasid kooli loodusesõprade ring ja ^Punase ^Risti algorganisatsioon.

2.2.2. Ajaloo päev.

Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 30. aastapäeva tähistamiseks toimus ajaloo päev. Sellele eelnes mahukas töö:

- toimus lauljate ja deklamaatorite ~~konkurs~~ temaatiline konkurss, mille võitjad said õiguse esineda ajaloo päeval;
- valmistati kⁿ palju suveniire;
- peeti tihedat ühendust kohalike sõjaveteranidega

ja endiste fasisnivangidega, kes olid ajaloopäeva külalised:

- õpilased uurisid sõjasündmusi kodukohas ning kooli pioneeride sõprussidemete kujunemist Paul Kammiga ja koostasid uurimistööd nendel teemadel;

- oli korraldatud ulatuslik näitus.

Päev oli emotsionaalne.

2.2.3. Käsitööpäev.

Eesmärgil rõhutada käsitöö tähtsust koolis, saada häid mõtteid poeeglase käsitööde tegemiseks ja anda tuge paremate tulemuste saamiseks, õpetada nägema ja looma ilu toimus koolis käsitööpäev. See oli emalaadne ja huvitav üritus. Ilmselt pole niisuguseid koolides varem korraldatud.

Näitusele toodi rohkesti näidistööd ja omavalmistatud õppevahendeid koolidest. Palju töid ja loodusfiguure oli ka elanikkonnalt.

Elavat huvi tunti vähem tuntud metallitöötlemise - trugimise ja kohrutamise võtete vastu, mida kooli töötoas tööõpetuse õpetaja (V.Reinhold) ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi õpetaja (E.Seidelberg) demonstreerisid. Piirkonna tööõpetuse õpetajad soovisid niisuguse praktikumi kordamist mõnel teisel korralgi.

2.2.4. Päev toalilledega.

Bioloogiaõpetaja (A.Olen), kes oli selle ürituse idee autor ja teostaja, pöördus õpilaste poole sõnadega: "Kõige kaunimad hetked ja suured peod inimeste elus on sageli seotud lilledega. Seda juba minevikuski. Miks siis?..." Seda hakkasidki õpilased seletama kasutades rohkesti näitlikke materjale toa- ja kultuurlilledede päritolu, aretamise, hooldamise ja kasutamise kohta. Praktilisi mõuandeid jagas aiandusagronoom.

2.2.5. Keelepäev.

Keelepäeva keskseks teemaks kujunes kodukoha murre. Ettekannetega esinesid Emakeele Seltsi teadurid. Suurt huvi tunti ka õpilaste poolt ankeetide alusel koostatud uurimuste vastu meie kooli õpilaste meelismõnede ja Sonda ümbruses esinevate loomanimede kohta. Küsitluskavadele olid ju vastanud paljud õpilased ja ümbruskonna elanikud. Toimus õpilaste kontser. Toimunu oli esimene keelepäev kaheksaklassilise kooli baasil.

3. K O K K U V Ö T E

Ainepäevad õigustavad end kooli klassivälise töö mitmekesistamisel. Nad võimaldavad luua tihedaid seoseid õppeainete vahel ning seostada komplekselt õppetööd kasvatustööga ja klassivälise tegevusega.

Tegelenine ainepäevadega ei tähenda kooli klassivälise tegevuse veelkordset ülepaaisutamist uue üritusega, vastupidi. Koolil peaks olema ^{õigust ja} initsiatiivi valida ise endale sobivad töövorme ja tegevusalasid. Pealegi võimaldavad ainepäevad endasse koondada mitmeid muid klassiväliseid tegevusi, nende vormi varieerida.

Ainepäevade korraldamine on võimalik ja vajalik ka kahekaassilistest koolides, kusjuures väikeste maakoolide jaoks võib tal olla isegi eriline tähendus õpilaste ja elanikkonna arendamisel ja lähendamisel.

Naaberkoolidel on kasulik vastastikku üksteise üritusi külastada. Ka ainepäeva ettevalmistamist võiks kahe-kolme kooli vahel jaotada, kusjuures kava ~~jaotada~~ esitatakse igas ettevalmistuses osalenud koolis külalisesinejate kaastegevusel naaberkoolist. See on mitmeti huvitav nii kontakti loomiseks koolide vahel kui ka oma taseme hindamiseks ja võrdlemiseks.

Kodu-uurimuslike tööde koostamise ja vormistamise ning konverentsil esitamise ~~koostamise~~ samuti teadlastega koostumiste kaudu saab õpilasi kontakti viia teadusliku töö algetega. Koolis ongi nii, et õpilased õpivad küll kirjanike elulugusid, kuid ei tunne teadlasi, ja seda praegusel teaduse tormilise arengu ajal! Nii ei tunta siis ka, kelle poolt, kuidas ja missuguse hinnaga on avastatud ^{TARKUSED} ükskõik missuguses kooliõpikus. Selle mõistmine muudaks suhtumist ka õppimisse. Poleks ka halb, kui mõnest väikesest kodu-uurijast päris uurija saaks. Uurimuse koostamine ja esitamine, võib-olla isegi avaldamine ~~trüki~~ kogumikus, referendi nime äramärkimine konverentsi ~~trüki~~ trükitud kavalehel võib selleks väikest tugeid anda.

Arenevad noored inimesed vajavad iseseisvat tegevust, nagu seda teevad täiskasalisedki. Seepärast aktiivseid poissid käsitööpäeval, sest see oli ju meeste käsitöö päev! Enesestki mõistetavalt täideti saadud ülesandeid, et ettevõtmine paremini õnnestuks. Üldaineis keskpärased, kuid

tööõpetuses tublid noormehed võtsid enda kanda ka referaadi tegemise, millest nad muidu küll poleks hoolinud. Ei peetud siis paljude kõneidamise harjutamist tühjas saalis ega juuste kärpimistki parema väljanägemise huvides.

Ettevalmistused ainepäevaks, külaliste saabumise, mingi suure ja ülla ootamise elevus loovad õhkkonna, mis häälestab õpilasi paremaks ja soliidsemaks käitumiseks. Esinemiskultuur on aga vajalik kaasavara kogu eluks.

Teadmiste laienemine, teadlikkuse ja aktiivse eluhoiaiku kujunemine, iseseisva tegutsemiseskuse arenemine on noorel inimesel vajalikud täisvereliseks eluks ja tööks. ^{+TULEVIKUS}

6. jaanuar 1978.a.

M. Laks.

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	lk. 3
2. AINEPÄEVADE OSA KOOLI KASVATUSSUSTEEMIS	lk. 5
2.1. Ettevalmistav töö	lk. 5
2.1.1. Taotlused ja planeerimine	lk. 5
2.1.2. Töö õpilaste, õpetajate ja üldsusega	lk. 6
2.2. Läbiviidud ainepäevad	lk. 7
2.2.1. Kodukoha looduse päevad	lk. 7
2.2.2. Ajaloopäev	lk. 8
2.2.3. Käsitööpäev	lk. 9
2.2.4. Päev teatrililledega	lk. 9
2.2.5. Keelepäev	lk. 9
3. KOKKUVÕTE	lk. 10